

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija

Skanstes iela 25, Rīga, LV-1013

sprk@sprk.gov.lv

Rīgā, 2025.gada 30. septembrī

PRECĪZS DATUMS SKATĀMS LAIKA ZĪMOGĀ

Nr. 07/25-LAEA

Par konsultāciju dokumentu “Par drošības naudas aprēķina metodiku elektroenerģijas nozarē un grozījumiem sistēmas pieslēguma noteikumos elektroenerģijas ražotājiem”

Alianse ir iepazinusies ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – SPRK) publicēto konsultāciju dokumentu “KONSULTĀCIJU DOKUMENTS par drošības naudas aprēķina metodiku elektroenerģijas nozarē un grozījumiem sistēmas pieslēguma noteikumos elektroenerģijas ražotājiem”, kā arī tā pielikumu Nr.1. Padomes lēmuma projektu “Drošības naudas aprēķina metodika elektroenerģijas nozarē” (turpmāk – Drošības naudas aprēķina metodika) un Pielikumu Nr.2 Padomes lēmuma projektu “Grozījumi Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2022.gada 14.aprīļa lēmumā Nr.1/5 “Sistēmas pieslēguma noteikumi elektroenerģijas ražotājiem” un sniedz šādus iebildumus attiecībā uz Padomes lēmumu projektiem.

1. Finanšu pakalpojumu sniedzēja garantija. Alianse neatbalsta finanšu pakalpojumu sniedzēja garantijas dzēšanu kā vienu no drošības maksas nodrošinājuma veidiem. Ar Elektroenerģijas tirgus likuma (turpmāk – ETL) grozījumiem, kas stājas spēkā 2025.gada 24.aprīlī maksa par sistēmas jaudas rezervēšanu tika pārdēvēta par drošības naudu sistēmas jaudas rezervēšanai, tādējādi risinot problēmu, ka neprecīzi definējot drošības naudu Likumā (definējot to kā maksu par sistēmas jaudas rezervēšanu) tika radīti neskaidri apstākļi, kā rezultātā neskaidrības attiecībā uz pievienotās vērtības nodokļa piemērošanu. Šāds skaidrojums norādīts Likumprojekta anotācijā. Turklāt atbilstoši Likumprojekta anotācijā minētajam Maksa pēc jēgas un būtības ir uzskatāma par drošības naudu. Tā tas ticis paredzēts jau sākotnēji, pieņemot 2022. gada 14. jūlija likumu “Grozījumi Elektroenerģijas tirgus likumā”.

Ņemot vērā minēto ETL grozījumu mērķi risināt neskaidro situāciju ar pievienotās vērtības nodokļa piemērošanu, nav pamata no Drošības naudas aprēķina metodikas dzēst finanšu pakalpojumu sniedzēja garantijas izmantošanu drošības naudas nodrošinājumā. Tādējādi pie vienāda Elektroenerģijas tirgus regulējuma būtības attiecībā uz sistēmas jaudas rezervēšanu tiktu radīti nevienlīdzīgi apstākļi starp komersantiem pirms un pēc Drošības naudas aprēķina metodikas grozījumu spēkā stāšanās.

Arguments, ko SPRK pārstāvji minēja 2025.gada 19.septembra saskaņošanas sanāksmē, ka šāda tipa garantijas netiek piemērotas citām drošības naudām nav pietiekams šādu būtisku grozījumu veikšanai metodikā. Fakts, ka finanšu institūciju garantiju izmantošana citās nozarēs, kurās regulējumā tiek prasīta drošības nauda, ir retāka, bet elektroenerģijas ražošanā šādas garantijas ir aktuālas, saistīts ar to, ka elektroenerģijas ražošana ir gan augsti regulēta, gan kapitāla intensīva nozare, kuras projektos

lielas investīcijas parasti tiek piesaistītas ar privātā kapitāla starpniecību. Tādējādi drošības naudas prasīšana elektroenerģijas nozarē nav tiešā pielīdzināma jebkurai citai drošības naudas prasīšanai citās nozarēs.

Ņemot vērā visu augstāk minēto, Alianse lūdz saglabāta finanšu pakalpojuma sniedzēja garantijas sniegšanu kā vienu no drošības maksas nodrošinājuma veidiem Drošības naudas aprēķina metodikā.

2. Drošības naudas piemērošanas elektroenerģijas uzkrātuvēm. Elektroenerģijas tirgus likuma 9.1 pants paredz šādus gadījumus, kad sistēmas dalībnieks maksā drošības naudu sistēmas jaudas rezervēšanai sistēmas operatoram, kas ir iestrādāts arī Regulatora izstrādātajā Drošības naudas aprēķina metodikas projektā:

a. Elektroenerģijas ražotājs maksā attiecīgajam sistēmas operatoram drošības naudu, ja jaunu elektroenerģijas ražošanas iekārtu plānots pieslēgt elektroenerģijas pārvades sistēmai konstantā pārvades sistēmas pakalpojuma saņemšanai vai elektroenerģijas sadales sistēmai, ierīkojot jaunu pieslēgumu vai izmantojot jau esošo, neatkarīgi no tā, vai nepieciešama jaunu elektroietaišu izbūve vai jau esošo pārbūve, un sistēmas pieslēgumā atļautā elektroenerģijas ražošanas jauda ir lielāka par 50 kilovatiem.

b. Elektroenerģijas uzkrātuves operators maksā attiecīgajam sistēmas operatoram drošības naudu, ja elektroenerģijas uzkrātuvi plānots pieslēgt elektroenerģijas pārvades sistēmai šā likuma 15.2 pantā minētā konstantā pārvades sistēmas pakalpojuma saņemšanai vai elektroenerģijas sadales sistēmai un tās pieslēgumā atļautā nodošanas jauda ir lielāka par 50 kilovatiem.

c. Elektroenerģijas galalietotājs, izņemot sadales sistēmas operatoru, maksā pārvades sistēmas operatoram drošības naudu par sistēmas jaudas rezervēšanu, ja elektroenerģijas pārvades sistēmai plānots pieslēgt jaunu elektroenerģijas galalietotāja objektu. Regulators nosaka metodiku, atbilstoši kurai aprēķina drošības naudas apmēru, kā arī kārtību, kādā elektroenerģijas galalietotājs nodrošina drošības naudu.

Tādējādi likumdevējs ir definējis subjektus, kas maksā drošības naudu un par ko šī drošības nauda maksājama. Tomēr neskaidrība attiecībā uz Regulatora piedāvāto risinājumu Drošības naudas aprēķina metodikā rada gadījumi ar elektroenerģijas uzkrātuvēm, kuras sistēmā rezervē jaudu gan elektroenerģijas saņemšanai no tīkla, gan nodošanai tīklā. Saskaņā ar Regulatora pārstāvju sniegto skaidrojumu 19.septembra saskaņošanas sanāksmē elektroenerģijas uzkrātuvēm būtu jāmaksā drošības nauda gan par sistēmas jaudas rezervēšanu elektroenerģijas saņemšanai no tīkla, gan nodošanai tīklā, tādējādi drošības naudu maksājot dubultā. Alianses ieskatā šāda interpretācija neatbilst likumdevēja gribai. Par elektroenerģijas uzkrātāju operatoru drošības naudas maksājumu runā Elektroenerģijas tirgus likuma 9.1panta otrā daļa un tā, pirmkārt, nerunā par to, ka šāda maksa būtu jāveic par divu dažādu jaudu rezervāciju, kā arī sasaiste ar konstanto pārvades pakalpojumu norāda uz to, ka likumdevēja griba ir noteikt drošības maksu par elektroenerģijas nodošanai tīklā pieejamo jaudu. Pretējā gadījumā nav skaidrs, kādēļ likumdevējs būtu šādu drošības naudu noteicis tikai elektroenerģijas uzkrātuvēm, kas izmanto konstanto pārvades pakalpojumu, bet ne tām, kas izmanto elastīgo pakalpojumu, ņemot vērā, ka lietotāja jaudas piešķiršanas nosacījumi un principi abos gadījumos ir vienādi. Turklāt saskaņā ar Regulatora izstrādāto metodiku par drošības naudas apmēra noteikšanu, ir redzama skaidra saikne par drošības naudas apmēra sasaisti ar pieslēguma ierīkošanu, taču elektroenerģijas uzkrātuves gadījumā tiek ierīkots viens pieslēgums, tāpēc drošības naudas piemērošana dubultā nav samērīga,

Alianses ieskatā fakts, ka atbilstoši ETL 9.1. sestajai daļai drošības naudas par sistēmas jaudas rezervēšanu ir nosakāma arī galalietotājiem nevar būt par iemelsu, kādēļ elektroenerģijas uzkrātuvēm

tā būtu jānosaka dubultā. Uz to norāda arī likumdevēja griba galalietotājus likumā nodalīt no elektroenerģijas uzkrātuvju operatoriem un noteikt atšķirīgus nosacījumus drošības naudas maksai šiem subjektiem - elektroenerģijas uzkrātuvju operatoru gadījumā drošības nauda ir maksājama, ja tie tiek pieslēgti (1) pārvades sistēmai un saņem konstanto pārvades sistēmas pakalpojumu vai (2) sadales sistēmai (>50kV). Tīkmēr galalietotājiem drošības maksa ir maksājama, ja jaunu elektroenerģijas galalietotāja objektu plānots pieslēgt pārvades sistēmai. Attiecīgi rodas neskaidrība, kuros gadījumos elektroenerģijas uzkrātuvei būtu jāmaksā par lietotājam pieejamās jaudas rezervāciju.

Ņemot vērā visu augstāk minēto, Alianse iebilst pret dubultas jaudas rezervācijas maksas ieviešanu elektroenerģijas uzkrātuvju gadījumā.

Alianses ieskatā, ņemot vērā, ka likumdevējs skaidri nav formulējis gribu noteikt lietotāja jaudas rezervācijas drošības naudu elektroenerģijas uzkrātuvēm, Regulatoram likums jāinterpretē par labu komersantiem, tādējādi arī izvairoties no nevienlīdzīgas attieksmes starp dažādiem elektroenerģijas uzkrātuvju operatoriem.

Tomēr, ja Regulatora ieskatā, tādas maksas ieviešana atbilst likumdevēja gribai, Alianse lūdz attiecībā uz elektroenerģijas uzkrātuvju lietotāju jaudas rezervācijas drošības maksu ir izstrādāt citu un faktiskajai situācijai atbilstošu metodiku, t.i., ņemot vērā, ka faktiski tiek ierīkots tikai viens pieslēgums un attiecīgi izmaksas rodas tikai par viena pieslēguma ierīkošanu, caur kuru tiek nodrošināta gan elektroenerģijas uzkrātuves uzlāde un izlāde.

3. Metodikas precizēšana attiecībā uz hibrīdprojektiem. Alianse atbalsta AS “Augstsprieguma tīkls” sniegto priekšlikumu, ka Drošības naudas aprēķina metodikā vai ar atsevišķu Regulatora skaidrojumu ir precizējams, kā ir piemērojama drošības nauda gadījumā, ja vienā pieslēgumā tiek pieslēgtas dažādas iekārtas, piemēram, dažādas ražošanas iekārtas (vējš + saule) vai ražošanas iekārtas kopā ar elektroenerģijas uzkrātuvēm.

Alianses ieskatā Elektroenerģijas tirgus likuma princips attiecībā uz drošības naudu (iepriekš – maksu) nav mainījies un atbilstoši Elektroenerģijas tirgus likuma grozījumu anotācijai, ar ko šī drošības maksa tika pieņemta, un arī to grozījumu anotācijai, ar kuriem šī drošības maksa tika pārskauta par drošības naudu, kā arī ievērojot 9.1 panta nosaukumu – Drošības nauda sistēmas jaudas rezervēšanai – ir pilnīgi skaidrs, ka drošības nauda tiek maksāta par sistēmas jaudas rezervēšanu, ko rezervē fiksētā apjomā, neskatoties uz tajā pieslēgtajām ražošanas iekārtām. Tāpēc Alianse kategoriski nevar piekrist AST paustajam viedoklim, ka rezervējot jaudu dažādu iekārtu pieslēgšanai viena pieslēguma ietvaros, komersantam būtu jāmaksā par abu iekārtu uzstādīto jaudu. Elektroenerģijas tirgus likuma 9.1 pants nosaka gadījumus, kādos drošības naudas sistēmas jaudas rezervēšanai būtu jāmaksā, taču Alianses ieskatā tas nekādā gadījumā nenosaka, ka drošības nauda būtu maksājama par kopējo uzstādīto jaudu. Turklāt nav skaidrs, vai šāda AST interpretācija attiecas arī uz dažādām ražošanas iekārtām, kuras plānots pieslēgt vienā pieslēgumā un tādā gadījumā, vai šāda interpretācija praksē jau ir piemērota pirms Elektroenerģijas tirgus likuma grozījumu spēkā stāšanās 2025.gada 24.aprīlī. Ņemot vērā, ka drošības naudas mērķis un būtība nav mainījušies pēc minēto grozījumu pieņemšanas, attiecībā uz šiem gadījumiem Alianse nesaskata nekādu pamatojumu, lai pēc grozījumu pieņemšanas drošības nauda tiktu piemērota par kopējo uzstādīto jaudu.

Jau šobrīd saskaņā ar Alianses biedru sniegto informāciju AST ir uzsākuši piemērot augstāk minēto praksi gadījumos, kad viena pieslēguma ietvaros tiek plānots papildus ražošanas iekārtai uzstādīt

uzkrātuves sistēmu. T.i, AST izraksta rēķinus par drošības naudas apmaksu saskaņā ar ETL 9.1panta otro daļu, kas nosaka, ka elektroenerģijas uzkrātuves maksā drošības naudu, ja tās pieslēgtas pārvades sistēmai un saņem konstanto pakalpojumu. Alianses ieskatā tas ir nepamatoti visu augstāk minēto iemeslu dēļ, kā arī papildus norādām, ka Elektroenerģijas tirgus likumā jau šobrīd ir precizēts, kādu regulējumu attiecināt uz komersantiem, kuri vienā pieslēgumā plāno pievienot gan elektroenerģijas ražošanas iekārtu, gan elektroenerģijas uzkrātuvi. Ja plānotās uzkrātuves jauda nepārsniedz elektroenerģijas ražošanas iekārtas jaudu, tad tas ir uzskatāms par elektroenerģijas ražotāju. Uz to norāda gan 16.4panta otrā daļa, gan šī panta ceturtdā daļa, kurā attiecīgais komersants, kas saņem konstanto pakalpojumu un vienā pieslēgumā ir pievienojis gan ražošanas iekārtu, gan uzkrātuvi, tiek saukts par elektroenerģijas ražotāju. Alianses ieskatā šie panti ir ieviesti tieši ar mērķi precizēt, kāds regulējums attiecināms uz šāda tipa hibrīda projektiem un AST priekšlikums šajos gadījumos piemēro ETL 9.1 panta otro daļu, kas runā par drošības naudas piemērošanu elektroenerģijas uzkrātuvēm, nav pamatots.

Nemainoties regulējuma būtībai attiecībā uz drošības naudas piemērošanas subjektu, Alianses ieskatā nav pamata mainīties faktiskajai attieksmei pret komersantiem pilnīgi identiskās situācijās. Turklāt, piemērojot AST priekšlikumam atbilstošu praksi hibrīdprojektu ar elektroenerģijas uzkrātuves sistēmu gadījumā un īstenojot Regulatora piedāvāto principu lietotāja rezervētās jaudas drošības naudas aprēķinam, hibrīdprojektiem ar uzkrātuves sistēmu (kas saņem konstanto pakalpojumu pārvades tīklā vai pieslēgti sadales tīklam) drošības nauda tiktu piemērota trīskāršā apmērā, kas ir pilnībā nesamērīgi un neatbilst mērķim veicināt uzkrājošo sistēmu attīstību valstī.

Ņemot vērā augstāk minēto, Alianse lūdz SPRK rast risinājumu, kā precizēt nosacījumus drošības naudas piemērošanai hibrīdprojektu gadījumā, skaidri formulējot, ka drošības nauda par sistēmas jaudas rezervēšanu tiek piemērota vienreiz sistēmā rezervētās jaudas apmērā.

Ar cieņu

Alnis Bāliņš

Latvijas Atjaunīgās Enerģijas Alianse

Valdes priekšsēdētājs